

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

LI. Vtrum duæ solum sint species vitiorum oppositorum spei, præsumptio,
& desperatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

actu spei, sed de sola spe obiectiua, quæ expletur per gloriam, ad quam vsque postulat Apostolus sollicitudinem.

QVÆSTIO LI.

Virum due solum sint species vitiorum oppositorum spei, præsumptio, & desperatio?

IDENTVR non esse dua, aut esse plures, quam dua. 1. Quia fides, & spes sunt eiusdem proportionaliter rationis quoad omnia, tum ex parte obiecti formalis, tum etiam materialis, vt dictum est supra quæst. 34. Dantur autem tres species infidelitatis contrariæ fidei, vt dictum est supra quæst. 47. Ergo totidem, vt minimum insperationis species sunt admittendæ.

2. Fieri potest, vt quis speret ex Deo bona temporalia, dona verò æterna, & gloriam, non ex Deo, eiusque gratia, sed ex meritis propriis habitis ex sola sufficientia naturæ, quæ erat spes Pelagianorum. Fieri similiter potest è conuerso, vt quis desperet de Deo quoad bona temporalia, & subuentionem præsentis calamitatis, retenta nihilominus firmiter spe æternorum donorum, & gloria; siue vt hæc speret ex Deo, illa verò ex sola sufficientia naturæ, & independentè à libera, ac liberali prouidentia Dei. Quia videlicet dona æterna, & gloria sapius, ac distinctius promittuntur à Deo, atque clariùs cognoscitur de iisdem, quod non possint, nisi ex Deo gratiosè illa conferente. Duæ autem istiusmodi vitiosæ contrarietates respectu spei Theologicæ differunt specie; tum inter se, quia opposito modo se habent quoad bona temporalia, & æterna: tum à causa, & desperatione, & præsumptione, quia participant utramque inadæquatè, & continent in se quandam quasi mixtionem vtriusque: Dantur ergo plures insperationis spes, quam dua.

3. Præsumptio est vitium oppositum magnanimitati, quæ est virtus moralis, vt tradit Philosoph. lib. 2. Ethic. cap. 7. & lib. 4. cap. 3. Ergo præsumptio non est species vitij oppositi spei Theologicæ. Pater consequentia, quia nullum vnum vitium opponitur directè duabus virtutibus præsertim vsque ad eò diuersis inter se, ac sunt virtus Theologica, & moralis.

4. Eadem præsumptio opponitur magis timori, quam spei. Primum quia præsumptio consistit in prosecutione, sicut spes; timor verò in fuga. Vnde præsumptio, & spes sunt eiusdem generis, & opponuntur inuicem, sicut duo peditia, penes magis, & minus. At præsumptio, & fuga opponuntur inuicem sicut positium, & negatiuum, & differunt toto genere. Deinde præsumptio excludit totaliter timorem, spem verò vsque ad eò non excludit, vt augeat potius ultra modum. Ergo præsumptio magis est dicenda vitium oppositum timori, quam spei.

Art. 1. Respondetur. Deordinatio voluntatis directè, ac immediatè contraria rectitudini spei est duplex. Quia voluntas dupliciter peccat circa motiuium legitimum sperandi. Primò quatenus fertur ad illud, tanquam ad insufficientem pro consequutione boni desiderati, sed potius quatenus recedit ab illo, tanquam ab insufficienti, nec continenti in se possibilitatem rei desideratæ. Secundo quatenus fertur ad idem motiuium, tanquam ad bonum non necessarium, seu redundans pro consequutione rei desideratæ, vel potius quatenus recedit ab illo tanquam à superfluo, atque aliunde supplebili faciliè absque iactura, imò & cum commodiore consequutione rei desideratæ.

Art. 2. Impossibile nimirum est, vt quis concipiat affectum erga motiuium legitimum sperandi, qualem postulat bonitas eius ex sua natura, vtque eidem adhaereat, quantum par est, tum tanquam sufficienti, tum tanquam necessariæ ad consequutionem rei, desideratæ; ita vt neque auertatur, ac recedat ab ea bonitate hoc titulo, quia non apparet sufficiens, neque contemnat eandem hoc titulo, quia non apparet necessaria, aut non ita necessaria, ac re ipsa est. Impossibile inquam est, vt voluntas sic affecta erga motiuium legitimum spei, deficiat nihilominus à rectitudine sperandi. Alterutro igitur ex illis duobus modo necesse est, vt peccet, quicunque peccat contra virtutem spei. Fieri verò potest, vt peccet utrolibet modo, vt per se patet satis, nec non ex dictis superius.

Art. 3. Peccatum contrarium spei per auersionem, ac recessum ab eius motiuium tanquam insufficienti, dicitur desperatio. Quia totaliter opponitur spei, neque vlla ex parte conuenit cum ipsa. Sicut enim qui iudicat Deum hic, & nunc, factisquæ suppositionibus, quæ iam adsunt, esse insufficientem re ipsa ad consequutionem vitæ æternæ, & ad superandas difficultates occurrentes ei in eius prosecutione, vt iudicant reprobi in inferno; necesse est, vt totaliter recedat ab amore potentia Dei, vt potentis subuenire in ordine ad vltimum finem, & ad media illi proportionata; neque est possibile, vt amplius nitatur eadem potentia, quoad effectum erigendi animum ad conatum prosecutioni vltimi finis, & mediorum; qui est totalis defectus spei, & status animi è diametro contrarius statui sperantis: ita etiam qui credit quidem per fidem, Deum esse sufficientem ad subueniendum sibi, & tamen ad illum afficitur perinde, ac si esset, & proponeretur insufficientis; inducit in se totalem priuationem spei, nullamque eius particulam in se retinet, vel etiam vitiosè. Cuius rei ratio patet ex quæstione præcedenti ab art. 6. Quapropter qui peccat in eum modum contra spem, dicitur desperans, quæ speranti vndequeque contrarius.

Art. 4. Peccatum verò contrarium spei, quod committitur per affectum circa Deum, vt sufficientem quidem, non tamen necessarium, aut non vsque ad eò necessarium, ac re ipsa est, dicitur præsumptio. Quia videlicet qui sic peccat, sumit sibi, ac præoccupat ex Deo plus, quam re ipsa pertineat ad se, atque attribuit Deo affectiue indulgentiam erga se maiorem secundum quid, quam in se ipsi de facto. Quasi verò contulerit sibi sufficientiam, & vires ex se maiores in ordine ad beatitudinem, quam quas contulit de facto, aut exigit pauciora, vel minora pro eodem scopo, quam quæ de facto exigit.

Art. 5. Itaque desperans retrahitur totaliter ab opere, nec amplius conatur quidquam in ordine ad suum finem, sicut qui succumbit oneri. Vnde eatenus redditur mortuo similis. Cessat enim ab omni conatu obtinendæ vitæ æternæ, ac si esset, mortuus, vt apparet ex quæstione præcedenti, præsertim art. 10. Præsumptuosus è contra est actiuus, & graditur, sed præter viani, ideòque magnis conatibus alta petens nihil efficit, nihil assequitur. Quia quærit altiora se, quæque virtus suis minimè conueniunt, & quod caput est prætergreditur limites voluntatis, promissionumque diuinarum, atque ob nimium amorem sui; suæque excellentiæ definit adherere soli Deo, eodemque solo niti. Quæ de causa de ipso propriissimè verificatur, quod desinitur, dum alienatur, & quod imago eius ad nihilum redigitur, velut somnium succedente vigilia, seu somnium surgentis, vt habetur ex Psal. 72. 18. & 20.

Art. 6. Ex his apparet, licet desperatio, & præsumptio otiri possint indirectè, & occasionaliter ex quolibet vitio

vitio, sicut de infidelitate dictum est supra q. 44. ar. 7. & ad 3. desperationem tamen provenire directe ex causalitate speciali acediae. Praesumptionem vero ex causalitate, ac motione, tum inanis gloriae, tum superbiae; & utramque promiscue provenire frequenter ex delectationibus corporalibus excessivis, inter quas praeminet luxuria. Quae omnia docentur communiter unanimi consensu cum D. Thoma q. 20. & 21. art. utrobique 4.

Art. 7. Ratio est. Quia cum acedia sit species quaedam tristitiae, deiciens animum, atque vires eius activas, veluti gelu quoddam inerti penitus adstringens; quodlibet arduum facile apparere facit, quasi impossibile, & inclinat voluntatem, ut feratur ad illud, tanquam ad penitus impossibile. Dictum autem est, desperationem immediate proficisci ex eiusmodi apparentia, atque consistere in eiusmodi, seu attingentia, seu fuga obiecti ardui. Similiter inanis gloria, & superbia inclinant; illa quidem ad volendum gloriam supra vires suas, quasi sufficerent ad aliquod, quod reipsa est maius illis; haec vero ad volendum tanquam debitum propriae dignitati, ac excellentiae, quod excedit mensuram eius. Unde utraque facit apparere, tanquam inutile, minimeque necessarium, quod necessarium reipsa est ad finem propositum. Dictum autem est, praesumptionem oppositam spei theologiae subsequi immediate ad eiusmodi apparentiam, atque consistere in eiusmodi deordinatione circa motum legitimum spei. Demum delectationes corporales, praesertim quae pertinent ad tactum, & luxuriam, habent vim maximam abstrahendi animum a consideratione, & prosecutione rerum spiritualium, maxime quia sunt specialiter arduae, ideoque inducunt facile apparentiam illarum fallacem, vel tanquam impossibilem, vel tanquam consequibilem minori sumptu, ac labore, quam qui est necessarius reipsa, iuxta diversam naturalem complexione, vel accidentalem aliunde dispositionem, melancholicam in uno, & in alio hilarem, ideoque dependentes ab eadem utriusque qualitate inducunt, vel desperationem, vel praesumptionem, loquendo per se.

Art. 8. Apparet ulterius ex dictis, desperationem esse deteriore praesumptione. Quia desperatio plus remouet a Deo, quam praesumptio. Desperans enim recedit totaliter a potentia, misericordia, & promissionibus diuinis, tanquam inutilibus prorsus, ac insufficientibus respectu sui, nihilque proinde de illis curat. Praesumptio vero, prout opponitur virtuti theologiae, non vsque adeo remouet a Deo. Quia afficitur ad diuinam potentiam, & misericordiam tanquam ad potentem, & paratam conferre sibi plura quam Deus conferre disposuerit, quoad aliquam circumstantiam, ex gr. viam peccatorum sine penitentia, aut gloriam sine meritis, aut merita sine gratia. Unde praesumens non auertitur totaliter a Deo, quatenus est obiectum spei theologiae, sicut desperatio, sed solum nititur ipso inordinate.

Art. 9. Mensura autem magnitudinis malitiae in peccato est sola magnitudo auersionis, & separationis a Deo. Nec enim conuersio, & adhaesio ad bona creata, ac temporalia est prohibita, & mala formaliter ratione sui praecise, sed solum quatenus impedit conuersionem ad Deum, atque ab eodem auertit, uti expositum est alibi ex professo. Quapropter esto praesumptuosus complacens in se magis, atque amore sui teneatur intensiore, quam desperans; peccat nihilominus grauius hic; quam ille ceteris paribus, propter maiorem desperationis recessum a Deo quam praesumptionis. Constat igitur ex his omnibus duas tantum esse species insperationis, seu vitii directe

contrarii spei theologiae desperationem, & praesumptionem, & quantum insuper sit utriusque origo, atque malitiae gradus. Quibus duobus adiunctis locupus directe propositus manifestior redditus est.

Ad 1. Ex deordinatione intellectus circa fidem diuinam promissionum subsequitur necessario similitudo deordinatio voluntatis circa spem innixam iisdem promissionibus. Verum quia haec posterior deordinatio, quatenus subsequens ad priorem illam deordinationem liberè praesuppositam, non est directe, ac immediate libera, nec proinde superaddit nouam rationem formalem peccati; propterea non consideratur seorsim. Conceditur itaque tot esse species materiales, ut sic dicam, insperationis quot sunt species formales infidelitatis. Sed negatur, voluntatem totidem modis directe, ac immediate aberrare posse a spe, quatenus est immediate libera ad sperandum. Quia eatenus habet peculiarem modum, ac sphaeram operandi, ut patet satis ex dictis pro re praesenti, atque in genere est indubitatum apud omnes.

Ad 2. Bona temporalia intenduntur, & promittuntur a Deo solum in ratione medij, & cum subordinatione ad bona aeterna, aeternamque animae salutem, quae sola sunt volita, & promissa, ut finis. Unde est impossibile, ut quis speret alterutrum bonorum genus, prout subsunt voluntati, & promissioni Dei, id est, ut speret spe theologia, quin speret, & alterum genus. Et consequenter est impossibile, ut quis desperet theologicè, aut speret atheologicè circa alterutrum bonorum genus, quin circa alterum quoque desperet similiter, aut speret. Nulla igitur ex eo capite deduci potest specialis multiplicitas specifica insperationis.

Ad 3. Praesumptio est duplex. Altera est atheologica, transferens ad creaturam, quod pertinet ad Deum, atque de hac sola agitur in praesenti, ut opposita spei theologiae. Altera est contramoralis, transferens ad unam creaturam, quod pertinet ad creaturam aliam, atque de hac sola agit Philosophus, ut opposita magnanimitati. Similis est diuisio fidei, & infidelitatis respectu Dei, & hominis, & sic de aliis eiusmodi.

Art. 1. Ad 4. Imò quia praesumptio opponitur timori quoad rationem genericam, tanquam prosecutione fuga; spei vero opponitur secundum rationem specificam sub eodem genere proximo prosecutionis, cumque sola differentia ordinis, & deordinationis circa idem motum, concluditur cum D. Thoma q. 21. art. 3. maiorem esse absolute, ac reipsa oppositionem, contrarietatem praesumptionis cum spe, quam cum timore; licet quoad speciem quandam fallentem, & mutuum per intellectum confusibilitatem maior sit de conuerso oppositio cum timore quam cum spe, ut aduertit ibidem D. Thoma ex doctrina vniuersali Augustini, & Philosophi.

Art. 2. Ratio posterioris huius partis est. Quia oppositio praesumptionis cum timore est extensius maior, quatenus timor excluditur totaliter per praesumptionem, & neuter affectus est similis alteri quoad genus proximum, nec adaequate, nec inadaequate, ideoque haec oppositio percipitur facilius, & est magis obuia intellectui, eisdemque apparet clariùs. Ratio vero prioris partis est. Quia contraria sunt in eodem genere, ut dicitur communiter, & merito ex Philosopho, atque vis cuiusque rei maxima est penes rationem specificam infimam ipsius. Quae causa est cur praesumptuosus cedat facilius motui timoris, quam spei, inducaturque facilius ad timendum, quam ad sperandum, ideoque distet magis simpliciter, & absolute a spe, quam a timore, tamen eius affectus nititur, imò quia nititur partialiter motui ipsius spei, non vero motui timoris.